

технологии XXI века: сб. материалов III Междунар. научно-практ. конф., Одесса 9-11 сентября 2010 г. / Под общ. ред. В.Г.Спринсяна. Одесса : Друк. 2010. С.96-99.

7. Яницкий М. С., Серый А.В. Диагностика уровня развития ценностно-смысловой сферы личности : учеб. пособие. Новокузнецк : MAOU ДПО ИПК, 2010. 102 с.

References

1. Antonenko T.L. Stanovlennia tsinnisno-smyslovoi sfery osobystosti maibutnoho fakhivtsia: monohrafiia. K: Vydavnytstvo "Pedahohichna dumka", 2018. 412 s.
2. Bauman З. Tekuchaia sovremennost / Per. s anhl. pod red. Yu.V. Asochakova. SPb.: Pyter, 2008. 240 s.
3. Bodryiia Zh. Symvolicheskyi obmen y smert / Zh. Bodryiia. – М.: Dobrosvet, KDU 2006. – 389 s.
4. Pelekh Yu. V. Tsinnisno-smyslovyi kontsept profesiinoi pidhotovky maibutnoho pedahoha : monohrafiia. Rivne : Tetis, 2009. 400 s.
5. Khamydov A.A. Obshchestvo znanyia kak problema sotsyalnoi fylosofiy. *Voprosy fylosofiy*. 2017. № 8. S. 43–53.
6. Chursyn N.N. Transformatsyy ynformatsyonnoho prostranstva: vyzovy systeme obrazovanyia / N.N.Chursyn // Ynformatsyonnoe obrazovanye y professyonalno-kommunykatyvnye tekhnolohyy XXI veka: sb. materyalov III Mezhdunar. nauchno-prakt. konf., Odessa 9-11 sentiabria 2010 h. / Pod obshch.red. V.H.Sprynsiana. Odessa :Druk. 2010. S.96-99.
7. Ianytskyi M. S., Seryi A.V. Dyahnostyka urovnia razvytyia tsennostno-smyslovoi sfery lychnosty : ucheb. posobyе. Novokuznetsk : MAOU DPO YPK, 2010. 102 s.

Одержано статтю: 18.09.2019

Прийнято до друку: 10.10.2019

УДК 37.015.31:364-43:81'233:377

DOI: 10.15330/esu.17.222-228

Людмила Березовська,

кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ "Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника"
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Liudmyla Berezovska,

Candidate of pedagogical sciences (PhD),
Associate Professor, Vasyl Stefanyk
Precarpathian national university
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
lydunya@gmail.com

ОСВІТНІЙ КОУЧИНГ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНО-МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

EDUCATIONAL COACHING IN FORMING COMMUNICATIVE AND SPEECH COMPETENCY OF FUTURE SOCIAL WORKERS

У статті проаналізовано особливості застосування освітнього коучингу з метою формування комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутніх соціальних працівників; схарактеризовано поняття "коучинг"; розкрито його сутність, мету, завдання; обґрунтовано важливість постановки запитань, які є основним інструментом коучингу.

Використання технологій коучингу, в освітній діяльності базується на міжособистісній та партнерській взаємодії між викладачем та студентом, спрямованій на допомогу в опануванні професійними, комунікативно-мовленнєвими вміннями. За допомогою чітких, правильно побудованих та логічно сформульованих запитань, викладач-коуч мотивує студентів на діяльність, спрямовану на формування вміння самостійно вирішувати поставлені завдання та досягати позитивних результатів у діяльності.

Ключові слова: освітній коучинг, навчально-методичний супровід, комунікативно-мовленнєва компетентність, підготовка соціальних працівників.

The article analyzes the peculiarities of the use of educational coaching in order to form the communicative and speaking competence of future social workers; the concept of "coaching" is characterized; its essence, purpose, task are revealed; the importance of asking the questions that are the basic coaching tool is substantiated

The use of coaching technologies in educational activities is based on interpersonal and partnership interaction between the teacher and the student, aimed at helping to master professional, communicative and speaking skills; development of different types of broadcasting; mastery of verbal and non-verbal means of expression; active listening technology.

Effectiveness of formation of communicative and speaking competence in future social workers with the use of coaching technology is directed on realization of educational and methodical support of the student, achievement of efficiency in activity; formation of mobility and autonomy in decision-making.

It is considered one of the most common techniques of coaching – "question and answer" during the training session on the topic "Awareness of" I "in the profession. During the training exercises, each student who participated in the class told about his strengths and weaknesses, which he loves, appreciates in himself what personal qualities help him in life. In order to achieve greater communication and communication with students, questions were used in the course of the work, demonstrating the technique of active listening in the dialogue process and diversifying communication. An important professional skill of the coaching teacher is their correct sequence of assignments, aimed at phasing and logical connection with each other; ability to engage in dialogue; knowledge of techniques of active listening, encouragement, understanding; ethical principles of conversation introduction.

Through clear, properly constructed and logically formulated questions aimed at updating students' internal resources, the coaching instructor motivates them to engage in activities designed to develop the ability to independently solve their tasks and achieve positive results in the activity.

Key words: educational coaching, educational and methodological support, communicative and speaking competence, training of social workers.

Постановка проблеми. Сучасне інформаційне суспільство ставить перед закладами вищої освіти запит на підготовку фахівців нової генерації, зі сформованою системою цінностей, переконань, здатних до самостійного прийняття рішень, запровадження інновацій у майбутній професійній діяльності, продукування нових ідей.

Підготовка таких фахівців можлива завдяки впровадженню в освітній процес інноваційних технологій, спрямованих на розвиток пізнання та розуміння себе, своїх потенційних можливостей, творчих здібностей, спрямованих на формування, з одного боку, компетентного фахівця, з іншого – успішної особистості, здатної подолати життєві негаразди та допомогти іншим віднайти себе. Забезпечити внутрішньоусталену потребу до особистісного саморозвитку, опанування професійних комунікативно-мовленнєвих умінь та навичок можливо засобами нових, сучасних технологій навчання в освітньому процесі, зокрема, коучингом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Засновниками технології коучингу є американські дослідники У. Голві, С. Дуглас, М. Доуней, Т. Леонард, Д. Пітерсон, Дж. Уїтмор, Е. Тач та ін. На сучасному етапі проблема коучингу досліджується вченими різних наукових галузей і в різних напрямках: теоретичному (М. Аткинсон, У. Голві, М. Доуней та ін.); технологічному (С. Кові, Дж. Уїтмор та ін.); практичному (Л. Марчініак, А. Цивінська та ін.). В Україні, питанням коучингу в освітній галузі присвячені дослідження С. Романової, Т. Борової, О. Бородієнко, В. Музичко, Г. Поберезської, В. Тименко та ін.

Не зважаючи на чималий спектр досліджень, технології освітнього коучингу у формуванні комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутніх соціальних працівників у закладах вищої освіти недостатньо досліджені, що зумовлює доцільність розгляду цього питання та визначає актуальність теми дослідження.

Мета статті – розкрити особливості використання технологій освітнього коучингу у формуванні комунікативно-мовленнєвої компетентності майбутніх соціальних працівників у процесі фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Освітній коучинг – ефективний метод науково-методичного супроводу. Коучинг, у перекладі з англійської (coaching) означає – наставництво, консультування. Він спрямований на те, щоб допомогти людині розкрити свій особистісний потенціал, розвинути впевненість у собі. Це новий, інноваційний напрям в освіті. В науковій літературі відсутнє узагальнене визначення поняття “коучинг”; його тлумачать як мистецтво (Т. Голві, М. Дауні, В. Зеленін); створення сприятливих умов для діяльності (Т. Борова, С. Романова); взаємодія, спрямована на успіх в роботі, житті (С. Авдєєв, Г. Кімсі-Хаус, Ф. Сендал); процес саморозвитку особистості (Дж. Кліффорд, С. Торп). За словами Дж. Уйтмора, коучинг не вчить, а допомагає навчатися [9].

Т. Борова розглядає коучинг в освіті як систему заходів, спрямовану на взаємодію між учасниками освітньо-виховного процесу, з метою удосконалення професійної діяльності та підвищення якості навчання [1, с. 12–13].

Коучинг, за А. Цивінською – це процес підтримки розвитку і закріплення умінь шляхом спостереження, формування мети і завдань, забезпечення зворотного зв'язку, формування нових моделей поведінки [11]. На переконання С. Романової, коучинг спрямований на розвиток та мотивацію студентів, створення умов для розкриття його особистісного потенціалу та досягнення важливих для нього цілей у конкретній, предметній галузі знань [8, с. 83–87]. Г. Поберезська визначає коучинг як “творчу взаємодію рівноправних учасників освітнього процесу, спрямовану на виявлення та реалізацію потенціалу того, хто навчається, для досягнення ним високого освітньо-професійного, соціального та особистісного розвитку” [7].

Отже, технологія коучингу передбачає вміння педагога сприяти розвитку внутрішньої мотивації студентів до освітньої та майбутньої професійної діяльності; виявляти особистісні потреби студентів та спрямовувати їх до пошуку альтернативних шляхів вирішення задля досягнення поставлених завдань.

Мета освітнього коучингу – розкриття потенційних можливостей студентів задля підвищення освітніх результатів, пізнання себе, прагнення до саморозвитку, самонавчання, пошуково-аналітичної діяльності у вирішенні завдань, розвиток логічного мислення, мовлення, задля підвищення ефективності діяльності, досягнення успіху та його закріплення.

Т. Леонард, характеризує коуча як партнера людини, завдання якого допомогти їй досягнути особистісних та професійних цілей, захистити від можливих невдач та життєвих негараздів, сприяти вмінню налагоджувати комунікативну взаємодію, мотивувати, підтримувати, підбадьорювати, спрямовувати до розвитку, і головне коуч – партнер, який допоможе досягти найбільш значуще [5].

Міжособистісне спілкування викладача-коуча (“coach” у перекладі з англійської – приватний педагог, тренер) зі студентами ґрунтується на партнерській взаємодії і залежить від його професійної компетентності щодо використання технології коучингу, яка складається з певних методів і технік (бесіди, запитань, поставлених завдань), зокрема, у правильності їх формулювання, оскільки саме у

глибині їх змісту розкривається потужна сила, що здатна проникнути до глибини душі та пробудити у студентів прагнення до змін, повірити у власні можливості, свій внутрішній потенціал, мобілізувати зусилля задля досягнення мети діяльності. Постановка проблемних питань змушує спочатку думати, а вже потім конструювати відповіді, які мотивують студента та спрямовують до діяльності.

Отже, можна вважати, що запитання є основним інструментом коучингу, за допомогою яких надається допомога, підтримка, проводиться аналіз ситуації, здійснюється пошук оптимальних шляхів її вирішення, планується подальший розвиток особистості.

Для технологій коучингу характерні різновиди запитань типу: хто?, що?, як?, де?, коли?; конвергентні – з метою встановлення рівня розуміння, інтерпретації відповідей – навіщо?, чому?, які причини?, які наслідки?, чому (не) вигідно?; дивергентні – спрямовані на пошук альтернативних рішень – що (не) буде якщо?, що можна зробити для того щоб?; оціночні – для з'ясування думки, порівняння – який варіант кращий?, у чому їхня подібність та відмінність?, хто правий?, хто може допомогти?; перевірочні – з метою попередити сумніви – на скільки ви впевнені в цьому?, що тут не так?, до чого це може привести? [10, с. 194].

За допомогою чітких, правильно побудованих та логічно сформульованих запитань, спрямованих на актуалізацію внутрішніх ресурсів студентів, викладач-коуч мотивує їх на діяльність, налаштовує на створення позитивної, доброзичливої атмосфери в процесі навчання, спрямованої на формування вміння самостійно вирішувати поставлені завдання та досягати результатів у діяльності [3].

Вважаємо, що важливою є їх правильна почерговість задавання, спрямована на поетапність та логічну зв'язність між собою; вибір стилю (директивний чи вільний), доречного до ситуації, що розглядається; вміння вести діалог; знання технік активного слухання (мовчу, слухаю (поза, погляд), чую (вербальне реагування), заохочення (комунікативно-мовленнєва підтримка), розуміння (відображення емоцій, фактів (парафраз)); етичних принципів введення бесіди (тактовність, терпимість, емпатія, психологічний такт).

Володіючи технологіями коучингу в освітньому процесі, викладач підтримує студента в процесі висловлювання, слідує за його емоціями почуттями, мімікою, жестами, логікою думок і почуттів; використання відкритих питань – спрямовані на ясність та розуміння ситуації; техніки активного слухання – підтримку та мотивацію в процесі висловлювання.

Працюючи зі студентами, викладач-коуч повинен пам'ятати, що його завдання полягає не в наданні готових рекомендацій, критичній оцінці її результатів, а у продуктивній, комунікативно-мовленнєвій взаємодії, спрямованій на розвиток та вміння самостійно знаходити рішення, досягати поставлених цілей у діяльності. Таким чином, необхідною умовою, що забезпечить ефективність коучингу є висока мотивація та особисте прагнення студента до змін.

Ефективність формування комунікативно-мовленнєвої компетентності у майбутніх соціальних працівників з використанням коуч-технології спрямована на здійснення навчально-методичного супроводу студента, досягнення результативності в діяльності; формування мобільності та самостійності у прийнятті рішень, партнерській взаємодії між викладачем та студентом, спрямованій на відкритість, щирість, довіру у стосунках, що сприяє досягненню позитивних результатів.

Застосовуючи класичну технологію коучингу у формуванні комунікативно-мовленнєвої компетентності у роботі з майбутніми соціальними працівниками дотримувалися певної почерговості дій, зокрема:

- аналіз наявних знань та вмінь – здійснювали діагностику професійних та комунікативно-мовленнєвих умінь студентів із метою виявлення їх потенційних можливостей, визначення проблемних “точок”, за допомогою спроектованих завдань та підібраних діагностичних методик;
- створення сприятливих умов для планування діяльності – позитивна мотивація до навчання, що передбачає поетапність у роботі задля досягнення успіху; використання інтерактивних форм, методів та технологій навчання направлених на активну, позитивну взаємодію учасників освітнього процесу;
- практична діяльність студента під супроводом викладача, узгодження плану дій і моніторинг ефективності результатів діяльності; пошук альтернативних способів їх вирішення, самостійне прийняття рішення, схвалення набутих, професійно-практичних та комунікативно-мовленнєвих умінь; мотивація до навчання, заохочення, прагнення до самовдосконалення;
- оцінка (самооцінка) діяльності – схвалення коучем набутих професійних та комунікативно-мовленнєвих умінь, мотивація, адже вмотивований студент ефективніше та більш результативніше виконує свою роботу, відповідально ставиться до прийняття рішень, що є важливим у професійній діяльності соціального працівника [6, с. 55].

Основою освітнього коучингу є комунікація. З метою формування у студентів вміння правильно формулювати запитання, вести ділову розмову, бесіду, перемовини, складати діалоги, здійснювати консультивання, вирішувати конфліктні ситуації, які мають місце у професійній діяльності використовували технології коучингу.

Проілюструємо використання однієї із найпоширеніших технік коучингу – “запитання-відповідь” під час проведення тренінгового заняття з теми: “Усвідомлення “Я” у професії”.

Вправа “Професійне майбутнє”. Завдання. Тренер пропонує учасникам тренінгового заняття замислитись над своїм професійним майбутнім, реалізація якого принесе їм відчуття успіху в професії. Для цього учасникам роздаються аркуші і пропонується намалювати мету або її метафоричний образ, проаналізувати етапи, які слід подолати для її досягнення, окреслити можливі перешкоди та визначити шляхи подолання.

Кожен зі студентів у ході виконання вправи розповідає про свої сильні та слабкі сторони, що він любить, цінує в собі, які особистісні якості допомагають йому в житті. Завершуючи вправу тренер звертається до учасників із запитаннями: Якої мети прагнете досягти в професійній діяльності?, Чому вона важлива для Вас?, Як мета впливає на досягнення успіху в майбутній професії?, Наскільки від кожного з Вас залежить досягнення мети?, Що потрібно зробити для її досягнення?, Які уміння потрібно розвинути?, Чи є вони у Вас?, Як плануєте їх розвивати?, Що для цього робите?, Якщо не досягнути мети, якими можуть бути наслідки особисто для Вас?, Упродовж якого періоду слід реалізувати мету?, Як це вплине на Ваше життя?, Які перешкоди можливі на шляху досягнення Вашої мети?, Як їх уникнути?

Вправа “Мої професійні вміння”. Завдання. Учасникам пропонується визначити важливі для професії соціального працівника вміння. Учасники тренінгового заняття по черзі називають важливі, на їхню думку, вміння для професійної діяльності соціального працівника, наводячи, при цьому, переконливі аргументи,

доводять, розмірковують. Один із учасників записує озвучені студентами професійні вміння на фліп-чарті. Запитання: чим ви керувалися при визначенні найважливіших професійних умінь?, Що брали за основу?, Чого Вам вдалося вже досягти в професійній діяльності?, Що ви для цього робили?, Якими професійними вміннями добре володієте?, Які професійні вміння плануєте вдосконалювати?, З чого почнете?, Як будете це робити?, Що вам вже вдалося?

З метою досягнення більш глибокої комунікативно-мовленнєвої взаємодії зі студентами, в процесі роботи було використано запитання, які демонструють техніку активного слухання в процесі діалогу та урізноманітнюють комунікацію, розбавляючи прямі запитання, більш м'якими, як-от: “Це цікаво ...”, “Хотілося би дізнатися про це більше ..”, “Що ви на це скажете ...”, “Буду мати на увазі... та ін.; техніку парафраз під час виконання вправ з метою формування комунікативно-мовленнєвих умінь.

Кінцевим етапом технології коучингу є оцінювання (самооцінка) результатів діяльності, підведення підсумків, стосовно того, чого вже вдалося досягти, над чим ще слід працювати, які цілі та завдання ставити на майбутнє. На цьому етапі важливим є те, щоб студент дав відповідь сам собі на ключові запитання: “Чи досягнуто поставленої мети?”, “Як я це побачив?”, “Які зміни відбулися?”, “Чого я досягнув?”, “Що я зроблю по-іншому? Даючи відповіді на запитання, студент аналізує свої досягнення (для мотивації), працює над допущеними помилками та невдачами не оцінюючи їх негативно, а беручи до уваги, як величезний практичний досвід, який в майбутньому дозволить йому більш впевненіше рухатися до мети.

Висновки. Таким чином, використання технологій коучингу, в освітній діяльності базується на суб'єкт-суб'єктній та партнерській взаємодії між викладачем та студентом, спрямованій на допомогу в опануванні: професійними, комунікативно-мовленнєвими вміннями; розвиток різних видів мовлення (діалогічне, монологічне, зв'язне, описове); оволодіння вербальними та невербальними засобами виразності; технологією активного слухання, формулювання запитань-відповідей, їх аргументація, пояснення; логікою та послідовністю викладу думки; спрямованою мотивацією студентів до набуття нових знань, оцінювання своїх можливостей, окреслення перспектив на майбутнє; висока організованість та усвідомлення відповідальності у прийнятті рішення; становлення професійної, комунікативно-мовленнєвої компетентності.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у розробці практичного інструментарію використання технологій коучингу при проведенні практичних та семінарських занять для студентів спеціальності “соціальна робота” в процесі вивчення лінгвістично-спрямованих навчальних дисциплін задля підвищення комунікативно-мовленнєвої компетентності, професійного розвитку та саморозвитку.

Література

1. Борова Т.А. Концепція освітнього коучингу / Т.А.Борова // Педагогіка, психологія, та медико-біологічні проблеми виховання і спорту. – 2011. – №12. – С. 12-13.
2. Горук Н. Коучинг як ефективна технологія формування самоосвітньої компетентності студентів / Н. Горук // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2015. – Вип. 11(1). – С. 99-104. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2015_11%281%29_17
3. Гульчевская В. Г. Коучинг – инновационная технология поддержки в обучении и индивидуально-личностном развитии учащихся / В. Г. Гульчевская. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nauka-it.ru/attachments/article/1331/gulchevskaya_vg_rostov_konf13.pdf, 11
4. Дауни М. Эффективный коучинг: уроки для коучей / М. Дауни; Пер. с англ. – М. : Добрая книга, 2008. – 288 с.

5. Каннио С. Мастерство коучинга. Лучшие практики в бизнес-коучинге / С. Каннио, В. Лаунер. – Лондон, Мадрид, Нью-Йорк, Мехико, Барселона, Монтеррей, 2012. – 240 с.
6. Нежинська О. О. Основи коучингу : навч. посібник. / О.О.Нежинська. – Київ. : Харків : ТОВ “ДІСА ПЛЮС”, 2017. – 220 с.
7. Поберезська Г. Коучинг як педагогічна технологія студентоцентричного навчання у ВНЗ. Технологія і техніка друкарства. – 2017.- № 4(58) с. 105 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Pedahohika_4(58)_2017_1_Materials_4(34)_2011_1.qxd
8. Романова С. М. Коучинг як нова технологія в професійній освіті / С. М. Романова // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія, 2010. – № 3. С. 83–87.
9. Уитмор Дж. Коучинг високої ефективності. Новый стиль менеджмента, развитие людей, высокая эффективность (Coaching for Performance: GROWing People, Performance and Purpose) / Джон Уитмор ; пер. с англ. – М. : Международная академия корпоративного управления и бизнеса, 2005. – 168 с.
10. Сурмяк Ю.Р. Педагогічний коучинг у підготовці студентів-психологів / Ю.Р.Сурмяк, Л.Г.Кудрик // Науковий вісник Львівського державного: збірник наукових праць. – Львів, 2015. С. 187-197. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsp/01_2016/16surpsp.pdf
11. Coaching / Anna Cywicska, Sylwia Majewska, Kamila Rkpiak-Kowalska, Eliza Szwec. – Wydanie pierwsze. – Lublin, 2013. – 190 p.

References

1. Borova T.A. Kontseptsiia osvithnoho kouchynhu / T.A.Borova // Pedahohika, psykholohiia, ta medyko-biolohichni problemy vykhovannia i sportu. – 2011. – №12. – S. 12-13.
2. Horuk N. Kouchynh yak efektyvna tekhnolohiia formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti studentiv / N. Horuk // Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. – 2015. – Vyp. 11(1). – S. 99-104. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2015_11%281%29_17
3. Gul'chevskaja V. G. Kouching – innovacionnaja tehnologija podderzhki v obuchenii i individual'no-lichnostnom razvitii uchashhihsja / V. G. Gul'chevskaja. [Elektronnij resurs]. Rezhim dostupu: http://nauka-it.ru/attachments/article/1331/gulchevskaya_vg_rostov_konfl3.pdf, 11
4. Dauni M. Jеffektivnyj kouching: uroki dlja kouchej / M. Dauni; Per. s angl. – M. : Dobraja kniga, 2008. – 288 s.
5. Kannio S. Masterstvo kouchinga. Luchshie praktiki v biznes-kouchinge / S. Kannio, V. Launer. – London, Madrid, N'ju-Jork, Mehiko, Barselona, Monterrej, 2012. – 240 s.
6. Nezhynska O. O. Osnovy kouchynhu : navch. posibnyk. / O.O.Nezhynska. – Kyiv. : Kharkiv : TOV “DISA PLIuS”, 2017. – 220 s.
7. Poberezska H. Kouchynh yak pedahohichna tekhnolohiia studentotsentrychnoho navchannia u VNZ. Tekhnolohiia i tekhnika drukarstva. – 2017.- № 4(58) s. 105 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: Pedahohika_4(58)_2017_1_Materials_4(34)_2011_1.qxd
8. Romanova S. M. Kouchynh yak nova tekhnolohiia v profesiinii osviti / S. M. Romanova // Visnyk Natsionalnoho aviatsiinoho universytetu. Serii: Pedahohika. Psykholohiia, 2010. – № 3. S. 83–87.
9. Uitmor Dzh. Kouching vysokoj jеffektivnosti. Novyj stil' menedzhmenta, razvitie ljudej, vysokaja jеffektivnost' (Coaching for Performance: GROWing People, Performance and Purpose) / Dzhon Uitmor ; per. s angl. – M. : Mezhdunarodnaja akademija korporativnogo upravlenija i biznesa, 2005. – 168 s.
10. Surmiak Yu.R. Pedahohichni kouchynh u pidhotovtsi studentiv-psykholohiv / Yu.R.Surmiak, L.H.Kudryk // Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho: zbirnyk naukovykh prats. – Lviv, 2015. S. 187-197. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsp/01_2016/16surpsp.pdf
11. Coaching / Anna Cywicska, Sylwia Majewska, Kamila Rkpiak-Kowalska, Eliza Szwec. – Wydanie pierwsze. – Lublin, 2013. – 190 p.

Одержано статтю: 27.09.2019

Прийнято до друку: 21.10.2019